

دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

مرکز تحقیقات سالمندی

حافظه و شناخت در سالمندی

مؤلف:

دکتر احمد علی اکبری کامرانی

صلى الله عليه وسلم

حافظه و شناخت در سالمندی

تألیف:

دکتر احمد علی اکبری کامرانی

بورد تخصصی بیماری‌های داخلی

دوره فوق تخصصی AFSA در طب سالمندی از پاریس

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

اکبری کامرانی، احمدعلی ۱۳۳۲ -
حافظه و شناخت در سالمندی / تألیف احمد علی اکبری کامرانی. - تهران: دانشگاه
علوم بهزیستی و توانبخشی، مرکز تحقیقات مسایل اجتماعی و روانی سالمندان، گروه
آموزشی بالینی، ۱۳۸۴.
۳۱۰ ص.: مصور، جدول، نمودار.

ISBN: 978-964-8863-13-0 : ۴۴۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.

کتابنامه: ص. ۳۰۰-۳۱۰.

۱. حافظه سالمندان. ۲. شناخت در سالمندان. ۳. آلزایمر. الف. دانشگاه علوم بهزیستی
و توانبخشی. مرکز تحقیقات مسائل اجتماعی روانی سالمندان. گروه آموزش بالینی.
ب. عنوان.

۱۵۳/۱۴۰۸۴۶

BF ۷۲۴ / ۸۵ / ح ۲ الف ۷

۸۴-۳۵۱۵۴ م

کتابخانه ملی ایران

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نام کتاب: حافظه و شناخت در سالمندی

تألیف: دکتر احمد علی اکبری کامرانی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۸۶۳-۱۳-۰

طراح جلد: فرشید اکبری کامرانی

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۴۴۰۰۰ ریال

چاپ اول: ۱۳۸۴ چاپ دوم: ۱۳۸۸

چاپ: آرویح

ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تلفکس: ۲۲۱۸۰۰۸۱

همه‌ی حقوق برای ناشر محفوظ است.

تقدیم به:

همسر عزیزم هایده

که برای من یار دل آرام است
و در یکسالی که به تألیف این کتاب گذشت،
به صبوری جوریار کشید.

سخن ناشر

چنانکه می‌دانیم اصلاح و بهبود کمی و کیفی فرآیند نشر و چاپ کتاب همواره با دشواری‌ها و چالش‌های جدی همراه بوده و نیازمند هماهنگی میان ساختارهای فرهنگی، علمی، اجرایی، اقتصادی و اجتماعی می‌باشد.

و از آنجا که اهداف و رسالت دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی ارتقای سطح دانش، نگرش و رفتار افراد جامعه می‌باشد، بنابراین تلاش می‌نماید تا به رغم تمام مشکلات موجود با نشر آثار اساتید، اندیشمندان و پژوهشگران در زمینه‌های توانبخشی، رفاه، روان‌شناسی، علوم اجتماعی و... در جهت رفع موانع موجود گام بردارد و با افزایش سطح دانش و آگاهی در کاهش معضلات و در نتیجه پیشرفت کشور سهیم شود.

اینک مرکز انتشارات دانشگاه امید آن دارد با عنایت ایزد منان و هم‌یاری و هم‌اندیشی اهل قلم در این راه پرفراز و نشیب موفق شود.

از آنجا که مسائل ویژه دوران سالمندی از دیدگاه متفاوت پزشکی، روانشناسی، اجتماعی از موضوعات ضروری و پیش روی جامعه ایرانی در آینده خواهد بود لذا کتاب حاضر نوشته جناب آقای دکتر احمدعلی اکبری‌کامرانی استادیار دانشگاه سعی نموده است با بررسی مسائل و مشکلات دوران سالمندی از رنج و عذاب آن دوران بکاهد و با طرح موضوع حافظه و شناخت اکثر جنبه‌های آن مانند؛ روانشناسی، روانپزشکی، زیست‌شناسی، علوم اعصاب و بالینی اطلاعات جامع و بین رشته‌ای در اختیار دانشجویان پزشکی، پیراپزشکی همکاران پزشک و غیرپزشک قرار دهد و بدینوسیله در جهت شیرین نمودن و ارتقای کیفی زندگی در دوران سالمندی گامی نو بردارد.

انتشارات دانشگاه

علوم بهزیستی و توانبخشی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیشگفتار

بخش اول: کلیات

فصل اول: سالمندی	۱-۱۸
فصل دوم: حافظه و شناخت	۱۹-۴۱
فصل سوم: سایر قلمروهای اصلی شناخت	۴۳-۵۹

بخش دوم: تکامل و تشریح کاربردی مغز

فصل چهارم: جنین‌شناسی مغز	۶۱-۶۷
فصل پنجم: بافت‌شناسی مغز	۶۹-۷۹
فصل ششم: تشریح کاربردی مغز	۸۱-۱۰۹
فصل هفتم: نورواناتومی حافظه	۱۱۱-۱۲۲
فصل هشتم: تغییرات مغز و سیستم عصبی مرکزی در سالمندی	۱۲۳-۱۴۱

بخش سوم: اختلالات حافظه و شناخت

فصل نهم: اختلالات حافظه و شناخت قابل برگشت	۱۴۳-۱۶۳
فصل دهم: اختلالات حافظه و شناخت غیرقابل برگشت	۱۶۵-۱۸۳

بخش چهارم: ارزیابی بیماران مبتلا به اختلال حافظه و شناخت

فصل یازدهم: ارزیابی جامع	۱۸۵-۱۹۶
فصل دوازدهم: ارزیابی وضعیت شناختی و عملکردی بیماران مبتلا به ضعف حافظه	۱۹۷-۲۱۱
فصل سیزدهم: ارزیابی‌های عصبی روانی یا نوروپسیکولوژیکی جامع	۲۱۳-۲۴۳

بخش پنجم: نیمرخ حافظه و عملکردهای عصبی روانی در موارد بالینی خاص

فصل چهاردهم: نیمرخ حافظه و سایر عملکردهای نوروپسیکولوژیک

در بیماری آلزایمر ۲۴۵-۲۵۰

فصل پانزدهم: نیمرخ حافظه و سایر عملکردهای نوروپسیکولوژیک

در زوال عقل عروقی و صدمات جمجمه ۲۵۱-۲۵۶

فصل شانزدهم: نیمرخ حافظه و سایر عملکردهای نوروپسیکولوژیک

در زوال عقل لب فرونتال ۲۵۷-۲۶۳

فصل هفدهم: نیمرخ حافظه و سایر عملکردهای نوروپسیکولوژیک

در بیماری پارکینسون و زوال عقل تیپ اجسام لویی ۲۶۵-۲۶۹

فصل هجدهم: نیمرخ حافظه در سایر موارد بالینی خاص ۲۷۱-۲۸۱

بخش ششم: مداخلات و توصیه‌های درمانی

فصل نوزدهم: توصیه‌های غیردارویی ۲۸۳-۲۸۵

فصل بیستم: توصیه‌های دارویی ۲۸۷-۲۹۸

منابع ۳۱۰-۲۹۹

بنام خدا

پیش گفتار

ای که نان مرده را تو جان کنی

قرن گذشته، دوران افزایش کمیت زندگی انسان بوده است. در یکصد سال گذشته به میانگین عمر انسان در کشورهای پیشرفته، حدود ۳۰ سال اضافه شده است، در کشور ایران نیز در دهه ۱۳۷۵-۱۳۶۵ به میانگین عمر ایرانیان، حدود ۱۰ سال اضافه شده است. اکنون میانگین عمر یک فرد ایرانی حدود ۶۹ سال برآورد می شود.

افزایش طول عمر در صورتیکه با معلولیت، عجز و ناتوانی همراه باشد. معلوم نیست که پدیده ای دلخواه و مثبت تلقی شود، لذا قرن آینده دوران پرداختن به کیفیت زندگی است.

افرادی که این شانس را بدست می آورند که به درجه پیری نائل شوند، حدود $\frac{1}{3}$ از کل عمر گرانبهای خود را در دوره پیری و سالخوردگی می گذرانند. از این رو، پرداختن به مسائل ویژه دوران سالمندی از دیدگاه متفاوت پزشکی، روانشناسی، اجتماعی، از موضوعات ضروری و پیش روی جوامع آینده است. ما وظیفه داریم تا آنجا که می توانیم از مشکلات و مصائب دوران سالخوردگی بکاهیم و زندگی را در این دوران برای سالخوردگان به دور از رنج و عذاب و تا آنجا که ممکن است، شیرین و مفرح گردانیم.

برای رسیدن به این هدف بایستی شرایط موجود، مشکلات و نیازهای پیش روی، بصورت علمی و تخصصی مورد ارزیابی قرار گیرد. در همین راستا دو شاخه علمی ویژه در موضوع سالمندان در جهان وجود دارد.

۱- علم پیری شناسی یا ژرنتولوژی (Gerontology): که موضوعات علوم پایه، همچون بیولوژی، پسیکولوژی، اپیدمیولوژی و سوسیولوژی و ... را در جمعیت سالمندی مورد مطالعه قرار می دهد.

۲- طب سالمندی یا ژریاتریک (Geriatric): که مباحث علوم پزشکی بالینی را در گروه سنی سالمندی، همراه با مشکلات ویژه جسمانی و روانی و بیماریها و پاتولوژیهای شایع دوران سالمندی را مورد مطالعه قرار می دهد.

طب سالمندی در کشورهایی همچون انگلستان، پس از جنگ جهانی دوم، بطور کلاسیک راه اندازی شد. اما در اکثر کشورهای جهان مانند آمریکا، کانادا، فرانسه و ... در یکی دو دهه اخیر معرفی شده است. در ایران، رشته طب سالمندی هنوز رسماً شناسائی نشده است.

لیکن به همت دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی بعنوان پیش قدم، چند سالی است که با برگزاری همایش های علمی متعدد کشوری و بین المللی، مسائل و مشکلات سالمندی مورد توجه مسئولان کشوری و دانشگاهها قرار گرفته است .

طب سالمندی علاوه بر متون طب داخلی متشکل از سایر علوم ضمیمه نیز می باشد و در واقع یک علوم بین رشته است. طبیب سالمندان علاوه بر طبابت تخصصی مرسوم در طب داخلی باید گوشه چشمی هم به مسائل مراقبتی، روان پزشکی و بویژه به بیماری مغز و اعصاب شایع در دوران سالمندی داشته باشد. یکی از موضوعات مهم در طب سالمندی، اختلالات حافظه و شناخت در دوران سالمندی می باشد.

این کتاب چکیده ایست از اطلاعات جامع و بین رشته ای در موضوع حافظه و شناخت در سالمندی برای دانشجویان پزشکی و پیراپزشکی و همکاران پزشک و غیر پزشک که اطلاعات قبلی در علوم پزشکی پایه را دارا می باشند. در این کتاب سعی شده است که موضوع حافظه و شناخت از اکثر جنبه های آن مانند روانشناسی، روانپزشکی، زیست شناسی، علوم اعصاب و بالینی مورد کندوکاو قرار گیرد. گرچه در حد توان تلاش نمودم که این مجموعه ضمن بروز بودن اطلاعات آن عاری از نقص و خطا باشد. اما قدر مسلم بدون خطا و لغزش نمی باشد. از همکاران دانشگاه تقاضا دارم نقائص آن را با بزرگواری به مولف یادآور شده و اینجانب را قرین منت نمایند.

امید است که این برگ سبز به عنوان مرجعی خلاصه جهت مرور مورد توجه و کاربرد علاقه مندان به طب سالمندی و علم سالمندشناسی قرار گیرد.

من الله توفیق

دکتر احمدعلی اکبری کامرانی

بورد تخصصی طب داخلی و تخصص پیشرفته طب سالمندی از فرانسه

استادیار گروه آموزشی بالینی و مرکز تحقیقات سالمندی

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

بخش اول

کلیات

فصل اول : سالمندی

- ۱- اپیدمیولوژی سالمندی
- ۲- تعاریف سالمندی
- ۳- علت پیری
- ۴- پیر کیست؟
- ۵- طول عمر حداکثر
- ۶- امید به زندگی
- ۷- امید به زندگی بدون عجز و ناتوانی
- ۸- طب سالمندی
- ۹- پیری شناسی
- ۱۰- آژیسم